

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут права та політології
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Політичні інститути та процеси
Освітньо-наукова програма «Політологія»

Рік навчання   2 , семестр   4
(Вступ 2024 р.)

Форма навчання: очна (денна, вечірня) / заочна

Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність
052 «Політологія»
Освітній рівень
Доктор філософії

Назва кафедри та викладач / викладачі

Кафедра політичних наук
Викладач: Новакова Олена Вікторівна
Інформація про викладача на сайті факультету: <https://shf.udu.edu.ua/pro-fakultet/spivrobotnyky/spivrobotnyky/vykladach-24>
E-mail: o.v.novakova@udu.edu.ua

I. Основна мета/цілі навчання

здобуття аспірантами комплексних знань про наукове дослідження політичної проблематики, пов'язаної з політичними інститутами та політичними процесами в Україні та світі, систематизація досвіду забезпечення трансформаційних процесів, вивчення особливостей розвитку демократизації в XXI сторіччі; аналіз політики у сучасній Україні, дослідження процесів інституціоналізації, вивчення умов та критеріїв формування інституціональної спроможності держави.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл дисципліни спеціальної підготовки
Шифр у навчальному плані: СП02

III. Обсяг навчальної дисципліни

Форма навчання	Очна (денна/вечірня)	Заочна
Кількість кредитів	3	3
Загальна кількість годин	90	90
Лекційні заняття	10	6

Семінарські/практичні заняття	20	6
Самостійна робота	60	78

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політичні процеси як базовий вимір політичного життя суспільства

- Тема 1. Методологія дослідження політичних інститутів та процесів
Тема 2. Сучасні аспекти модернізації та демократизації політичної системи
Тема 3. Особливості перебігу політичних процесів в Україні.

Змістовий модуль 2. Політичні інститути

- Тема 4. Інституціональна структура демократичної політичної системи.
Тема 5. Розвиток політичних інститутів і процесів у сучасному міжнародному середовищі.

Детальна інформація з навчальної дисципліни розміщена на курсі у Moodle: <https://dle.edu.ua/course/view.php?id=1150>

V. Результати навчання

- РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.
РН04. Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.
РН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.
РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

VI. Порядок та критерії оцінювання

Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль	опитування (усні й письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації ,дослідницькі проекти), онлайн-тести.
Підсумковий контроль	залік у 4 семестрі

Система оцінювання знань аспірантів з дисципліни включає поточний (у випадку визначення лише одного модуля), модульний та підсумковий контроль знань. Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять. Модульний контроль проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль і має на меті оцінку результатів знань здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку чи іспиту, визначеного робочим навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання навчальних досягнень здобувачів за семестр, що визначає рівень загального розуміння логіки курсу, уміння синтезувати набуті знання, і передбачає перевірку оволодіння здобувачами програмним матеріалом навчальної дисципліни в цілому та сформованості відповідних знань, умінь, навичок і набутих компетентностей як результатів опанування навчального курсу.

На початку вивчення навчальної дисципліни здобувача повідомляють про наявність робочої навчальної програми

(силабусу), про кількість змістових модулів, зміст, форми проведення контролю та критерії їх оцінювання. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, умінь і навичок аспірантів, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання завдань самостійної роботи тощо.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня володіння здобувачами навчальним матеріалом з навчальної дисципліни за результатами виконання усіх видів навчальних завдань, що виносяться на поточний контроль, тобто за результатами поточної успішності. Поточна успішність з навчальної дисципліни оцінюється від 0 до 100 балів включно. Здобувач одержує залік, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів з навчальної дисципліни. Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він також може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з навчальної дисципліни. Якщо здобувач за результатами підсумкової атестації набрав від 0 до 34 балів, він повинен пройти повторне вивчення освітнього компонента відповідно до порядку, визначеного в Університеті, і лише після цього перескладати підсумковий контроль на загальних підставах.

Залік на денній та вечірній формах здобуття вищої освіти оформлюється після останнього семінарського заняття у відповідному семестрі відповідно до розкладу залікової сесії, на заочній формі навчання – за розкладом навчально-екзаменаційної сесії. Результати заліків вносять до відомості обліку успішності, після чого переносять до електронної бази даних обліку успішності здобувачів.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки,

---

займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вмє логічно, послідовно, ґрамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Консультації проводяться за графіком консультацій кафедри. Про потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні. Обсяги, терміни і порядок відпрацювань: відпрацювати пропуски здобувач може в години консультацій; доскласти/перескласти завдання може протягом двох тижнів після пари, на якій воно мало бути зараховане; за доскладання й перескладання робіт (якщо здобувач не наводить поважних причин порушення вимог) оцінка за роботу може буде знижена.

Особливості оцінювання. Максимальні бали за виконання робіт здобувачами: опитування (усне, письмове) – 5 балів; участь у дискусії, обговоренні – 5 балів; реферативні повідомлення – 5 балів; доповіді – 10 балів; підготовка і презентація реферату – 15 балів; науково-творчі роботи – 20 балів; онлайн тести – 20 балів.

*Здобувачам можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього здобувачі мають представити сертифікат учасника/учасниці і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.
  2. Гапоненко В.А. Система інституційних чинників політичної демократизації в Україні: Монографія. К. КНЕУ. 2020. 311с.
  3. Зеленько Г.І. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст // Політичні дослідження. 2021. № 2. С. 33-61.
  4. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН
-

-
- України, 2023. 176 с.
5. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзати трансформації політичного режиму в Україні (1991-2014). Чернівці: Книги – XXI. 2016. 552 с.
  6. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. - 359 с.
  7. Новакова О.В. Комунікативні аспекти формування довіри до влади // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Випуск 26: збірник наукових праць. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 31-36.
  8. Новакова О.В., Пашина Н.П. Комунікативна еволюція політичних інститутів як умова переходу від патримоніальних до сучасних суспільства. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін, 2020. Вип.29. С.5-13.
  9. Новакова О.В. Розвиток місцевого самоврядування як чинник стійкості українського суспільства в умовах російської військової агресії. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2023. Вип.33.
  10. Політична наука в Україні 1991-2016: у 2 т. / редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – Київ: Парлам. вид-во. – Т. 1: Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / [відп. ред. і упоряд. М. Кармазіна]; редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – 2016. – 656 с.
  11. Політична наука в Україні 1991-2016: у 2 т. / редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – Київ: Парлам. вид-во. – Т. 2: Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / [відп. ред. і упоряд. О. Майборода]; редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – 2016. – 704 с.
  12. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. Львів : «Новий Світ-2000», 2017. Т. 2. 535 с.
  13. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с
  14. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.
  15. Пояркова Т.К. Кризовий синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання: Монографія. Суми: Університетська книга. 2015. 355с.
  16. Романюк А. С. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи : порівняльний аналіз / А. С. Романюк, В. С. Литвин, Н. В. Панчак-Бялоблоцька ; за заг. ред. А. С. Романюка. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 462 с.
  17. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш формат. 2019. 581с.
  18. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. К.: Наш формат, 2018. 607с.
  19. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. К.: Наш
-

формат. 2019. 562с.

20. *Journal of European Public Policy. Special Issue on War Governance. 2024.*
<https://onlinelibrary.wiley.com/loi/17585899/year/2024>
21. Przeworski A. *Democracy and the Market: Political and Economic Reforms in Eastern Europe and Latin America.* Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1991. 498 p.
22. O'Donnell G.O. *Transitions, Continuities and Paradoxes* // Sc.Mainwaring, G.O'Donnell and A. Valenzuela, *Issues in Democratic Consolidation: The New South American Democracies in Comparative Perspective*, Notre Dame, 1992. p.18.
23. Linz Z., Stepan A. *Problems of Democratic Transformation and Consolidation – South Europe, South America, Post-Communist Europe.* – Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1996. 480p.
24. Linz Juan Jose. *Totalitare und autoritare Regime* / Raimund Kramer (hrsg.). B. : Berliner Debatte Wiss.- Verl., 2000. 311p.
25. Novakova O.V., Balatska O.B., Karchevska O.V. *Political Extremism in Modern Democratic Transformations. Vol. 39, Núm. 70 (2021), pp. 504-523. Cuestiones Políticas Esta. Revista es en Web of Science Group: SSN / eISSN: 0798-1406.*

Інтернет-ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
  2. Наукова бібліотека УДУ імені Михайла Драгоманова URL: <https://lib.udu.edu.ua/>
  3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL : <http://nplu.org/>
  4. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <http://dif.org.ua/ua/>
  5. Українське демократичне коло. URL: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>
  6. Київський міжнародний інститут соціології.
URL: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>
  7. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
  8. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL <http://rada.gov.ua/>
  9. Офіційний сайт Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
  10. Офіційний сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
  11. EuroBarometer. URL: http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
  12. European Values Study (EVS). URL: <http://www.europeanvaluesstudy.eu>
  13. Foreign Affairs <http://www.foreignaffairs.org/>
  14. Foreign Policy in Focus <http://www.fpij.org/>
  15. Foreign Policy <http://www.foreignpolicy.com>
  16. *Freedom in the world 2018: erosion of freedom intensifies. Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy.*
URL: <https://freedomhouse.org/report/freedomworld/freedom-world-2018>
-

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри політичних наук (протокол № 2 від 18.09.2025 р.)